

PAR TRAUKSMES CELŠANU

2019. gada 1. maijā stājās spēkā Trauksmes celšanas likums ar mērķi Latvijā stiprināt trauksmes cēlēju aizsardzību un veicināt trauksmes celšanu sabiedrības interesēs par dažādiem pārkāpumiem.

Trauksmi var celt fiziska persona par iespējamu pārkāpumu, kas var kaitēt sabiedrības interesēm, personai informāciju par iespējamo pārkāpumu iegūstot, veicot darba vai dienesta pienākumus, iesniedzot trauksmes cēlēja ziņojumu savā darba vietā (virs 50 nodarbinātajiem), kompetentajā institūcijā vai vēršoties trauksmes cēlēju kontaktpunktā – Valsts kancelejā. Trauksmes cēlēja ziņojumu nevar iesniegt juridiska persona vai anonīmi.

Par kompetento institūciju tiek uzskatīta iestāde, kurai ir attiecīgais pilnvarojums un no likuma izrietošas tiesības pārbaudīt trauksmes cēlēja ziņojumā norādītās informācijas patiesumu un vērsties pret pārkāpējiem, vai nu uzsākot pārbaudi, izmeklēšanu vai arī veicot citas kontroles darbības pārkāpumu atklāšanai, novēršanai un pārkāpēju sodīšanai.

Trauksmes cēlēja ziņojuma sagatavošanai aicinām izmantot veidlapu, kas iekļauta zemāk šajā dokumentā (pielikums 2).

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā trauksmes cēlēja ziņojumu var iesniegt:

Trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas veidi (kanāli):

1.1. nosūtot ziņojumu speciāli trauksmes ziņojumiem izveidotā e-pasta adresē:

trauksme@mvm.gov.lv;

1.2. nosūtot ziņojumu ar pasta sūtījumu ar obligātu norādi uz aplokšnes “Trauksmes celšana”;

1.3. mutiski/klātienē kontaktpersonai trauksmes celšanas jautājumos. Noformējot klātienē, līdz nepieciešams ņemt pasi vai personas apliecību.

Konsultants trauksmes celšanas jautājumos: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja jurists
Aigars Klints; aigars.klints@mvm.gov.lv; 67222915

Kontaktpersona trauksmes celšanas jautājumos: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja
Biroja vadītāja Dzintra Ranceviča; dzintra.rancevica@mvm.gov.lv; 67222915

Detalizētāka informācija par trauksmes celšanu ir pieejama tīmekļvietnē www.trauksmescelejs.lv.

Pielikumā:

Trauksmes celšanas procesa apraksts un principi (pielikums 1)

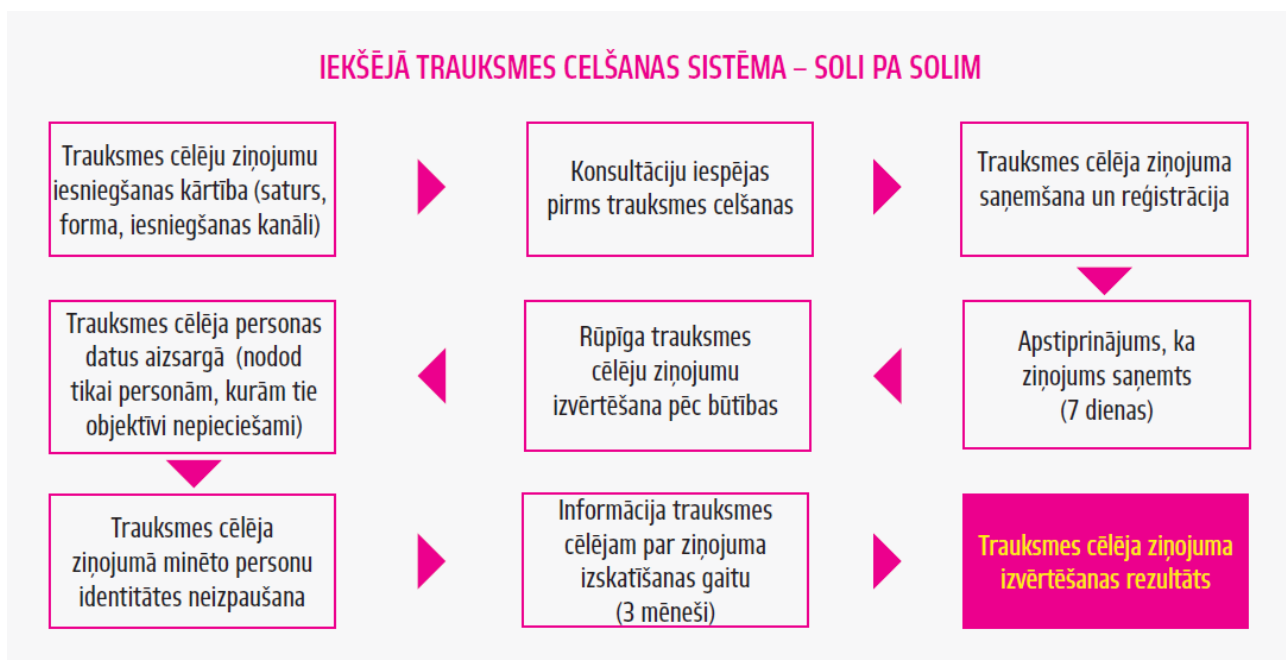
Trauksmes celšanas veidlapa (pielikums 2)

Pielikums 1

KAS IR TRAUKSMES CELŠANA?¹

Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas būtība – ikviens organizācijā nodarbinātais var informēt par kādu iespējamu, sabiedrībai būtiskas intereses skarošu pārkāpumu šīs organizācijas darbībā, lai to laikus novērstu, pirms apdraudēta organizācijas reputācija, tai radušies zaudējumi vai tiek iesaistītas kompetentās valsts institūcijas.

TRAUKSMES CELŠANAS PROCESA APRAKSTS

IEKŠĒJĀS TRAUKSMES CELŠANAS SISTĒMAS VISPĀRĪGIE PRINCIPI

Efektīvas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidē un pilnveidošanā ievēro šādus 10 vispārīgos principus:

Trauksmes celšanas veicināšana. Organizācija atbalsta un veicina godprātīgu trauksmes celšanu par iespējamiem pārkāpumiem tās darbībā, nevis attur no tās.

Trauksmes cēlēja identitātes neizpaušana. Trauksmes cēlētājam jābūt drošam – organizācija neizpauž ziņas par to, kurš ir cēlis trauksmi par pārkāpumiem.

Godprātīga un atbildīga ziņošana. Trauksmes cēlētājam jābūt godprātīgam un atbildīgam, ziņojot par iespējamiem pārkāpumiem, neuzņemoties atbildību par sniegtās informācijas patiesumu, tomēr atbildīgi izvērtējot, cik tā ir patiesa un uzticama.

Neiecietība pret represijām un aizsardzība. Organizācija nepieļauj, ka darbiniekam, kurš cēlis trauksmi, tā dēļ jācieš no represijām vai nosodošas attieksmes.

¹ Apraksta sagatavošanā izmantotas 2019.gada 17.aprīļa Valsts kancelejas izdotās „Labās prakses vadlīnijas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidei”.

Pieejama kārtība. Ir viegli pieejama un saprotama kārtība, kādā celt trauksmi šajā organizācijā. Tā ietver skaidrojumu, kādos gadījumos celt trauksmi iekšēji, bet kādos – ārēji.

Ziņojumu izvērtēšana. Trauksmes cēlēju ziņojumi tiek reģistrēti un rūpīgi un atbildīgi izvērtēti. Atklājot pārkāpumu, seko atbilstoša rīcība.

Līdzdalība. Iekšējā trauksmes celšanas sistēma – jauns rīks, kas veicinās ikviena iesaisti savas organizācijas darbībā un attīstībā.

Atgriezeniskā saite. Trauksmes cēlējs saņem apstiprinājumu un informāciju par ziņojuma izskatīšanas gaitu.

Samērīgums. Iekšējo trauksmes celšanas sistēmu veido atbilstoši organizācijas lielumam un darbības specifikai, tostarp iespējamiem riskiem.

Labāka korporatīvā pārvaldība. Iekšējā trauksmes celšanas sistēma ir organizācijas pārvaldības un iekšējās kontroles rīks, kas palīdz tai laikus novērst pārkāpumus.

TRAUKSMES CĒLĒJS

Trauksmes celšanas likuma 1. panta pirmās daļas 4. punkts:

“**TRAUKSMES CĒLĒJS** — fiziskā persona, kura sniedz informāciju par iespējamu pārkāpumu, kas var kaitēt sabiedrības interesēm, ja persona šo informāciju uzskata par patiesu un tā gūta, veicot darba pienākumus vai dibinot tiesiskās attiecības, kas saistītas ar darba pienākumu veikšanu.”

1. “**.. gūta, veicot darba pienākumus**” – tas nozīmē, ka trauksmes cēlējs sniedz informāciju, kuru guvis darbā saistībā ar darba pienākumu pildīšanu, saistībā ar iecerētā darba izpildi vai par darbu pēc tā paveikšanas. Trauksmes cēlējs ziņo par kādu rīcību, kuru novēro, “esot iekšienē”. Trauksmes cēlējs informācijai par pārkāpumu piekļūst, pildot darba pienākumus (viņam lielākajā daļā gadījumu būs profesionālas zināšanas/izpratne, kas ļaus saprast, ka notiekošais var radīt kaitējumu), vai citu apstākļu dēļ viņam, esot muzejā, ir iespēja novērot aizdomīgas darbības.
2. “**.. informāciju uzskata par patiesu**” – tas nozīmē, ka trauksmes cēlējs atbildīgi un godprātīgi izvērtē informāciju, kuru tas norādīs ziņojumā, un, cik iespējams, pārliecinās, ka sniegtā informācija ir patiesa. Trauksmes cēlējs var neapzināti kļūdīties – pastāv iespēja, ka pārbaudes rezultātā pārkāpums netiek atklāts. **Apzināti nepatiesu (melīgu) ziņu sniegšana nav trauksmes celšana un par to var saukt pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.**
3. “**.. par iespējamu pārkāpumu**” – tas nozīmē, ka pārkāpums, iespējams, ir noticis, notiek vai var notikt. Trauksmes cēlējs pauž savas bažas, aizdomas, taču uz viņu negulstas visu pierādījumu iegūšanas slogs. Savukārt “pārkāpums” likuma izpratnē ir tiesību normu pārkāpums, saistošu ētikas vai profesionālo normu pārkāpums.
4. “**.. var kaitēt sabiedrības interesēm**” – tas nozīmē, ka trauksmes celšanas mērķis ir novērst draudus sabiedrībai un informēt par kādu sabiedrības interešu apdraudējumu, proti, tādu muzeja rīcību, kuras rezultātā var tikt apdraudēta kāda sabiedrības daļa vai kādas sabiedrībai būtiskas intereses.

Ziņojums par personīgu interešu aizskārumu nav trauksmes celšana. Piemēram, darbiniekam ir strīds ar vadītāju vai viņš nav apmierināts ar saviem darba nosacījumiem un par to ziņo – tā nebūs trauksmes celšana.

Pielikums 2
Trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa

ADRESĀTS

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

1. PĀRKĀPUMA APRAKSTS

Sniedziet Jūsu rīcībā esošo informāciju **par iespējamo pārkāpumu**. Miniet konkrētus faktus vai apstākļus, kas par to liecina (piemēram, datums, vieta, kur iespējamais pārkāpums tika novērots), iesaistītās fiziskās vai juridiskās personas, iesaistīto personu amatus. Norādiet, vai Jūsu rīcībā ir kādi pierādījumi (piemēram, dokumenti, fotogrāfijas, e-pasta sarakste).

2. INFORMĀCIJAS GŪŠANAS VEIDS (SAISTĪBA AR DARBU)

Jūsu saistība ar organizāciju, kurā ir novērots iespējamais pārkāpums (atzīmējiet atbilstošo):

strādāju organizācijā, par kuru ziņoju (man ar to ir līgumattiecības/ieņemu tur amatu/esmu ar to dienesta attiecībās);

pildu darba pienākumus organizācijā, par kuru ziņoju, bet man ar to nav līgumattiecību (piemēram, sniedzu pakalpojumu, bet līgums ir ar citu organizāciju);

sniedzu organizācijai, par kuru ziņoju, pakalpojumu;

iespējamo pārkāpumu novēroju, dibinot tiesiskās attiecības;

cita saistība (norādiet, kāda) _____

Komentāri:

3. NORĀDIET, KĀDU KAITĒJUMU JŪSU MINĒTAIS IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS IR RADĪJIS VAI VAR RADĪT SABIEDRĪBAS INTERESĒM¹ (KĀDĀM) UN KURIEM SABIEDRĪBAS PĀRSTĀVJIEM

4. Vai par pārkāpumu esat ziņojis iepriekš?

(atzīmējiet atbilstošo, sniedziet nepieciešamos komentārus)

- nē, šī ir pirmā ziņošanas reize
- jā, ziņoju savā darbavietā, izmantojot iekšēju trauksmes celšanas mehānismu
- jā, ziņoju citai institūcijai (norādiet, kurai _____)
- jā, vērsos gan savā darbavietā, gan citā institūcijā
- cita informācija _____

Komentāri:

5. PIELIKUMĀ

Norādiet ziņojumam pievienotos dokumentus, kas, Jūsprāt, apstiprina iespējamo pārkāpumu. Ja norādījāt, ka par šo pārkāpumu esat ziņojis iepriekš, pievienojiet sniegto atbildi, ja tāda bijusi.

- 1.
- 2.
- 3.

¹ Ziņošana tikai par personīgu interešu aizskārumu nav uzskatāma par trauksmes celšanu.

..
6. ZIŅAS PAR IESNIEDZĒJU
Vārds, uzvārds, personas kods:
Kontaktinformācija (adrese, e-pasts, telefons, e-adrese vai cita informācija, kur sazināties ar Jums, tostarp nosūtīt atbildi):
7. IESNIEGŠANAS DATUMS

Iesniedzot trauksmes cēlēja ziņojumu, es

piekrītu manu personas datu apstrādei (ziņojuma reģistrācijai, norādīto ziņu pārbaudei un atkārtotai saziņai ar mani);

apliecinu, ka ziņojumā norādīto informāciju uzskatu par patiesu;

apzinu, ka par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu mani var saukt pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.

Ja mans ziņojums netiek atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu:

- 1) **piekrītu**, ka manu ziņojumu turpmāk izskata kā fiziskās personas iesniegumu
(tas nozīmē, vispārīgā kārtībā un man nav paredzētas aizsardzības garantijas)
- 2) **nepiekrītu**, ka manu ziņojumu turpmāk skata kā fiziskās personas iesniegumu

_____ (paraksts)

Aizpilda muzejs

Iesnieguma reģistrācijas datums _____ Nr. _____

INFORMĀCIJA PAR TURPMĀKO SAZIŅU:

- triju dienu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums par Jūsu iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu, Jums tiks nosūtīta atbilde par pieņemto lēmumu (izmantojot Jūsu ziņojuma 6. punktā norādīto kontaktinformāciju);
- ja nepieciešams trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanai, ar Jums var sazināties, lai iegūtu papildu informāciju;
- ja Jūsu iesniegums tiks atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, kompetentā institūcija par tā izskatīšanas gaitu Jūs informēs divu mēnešu laikā no dienas, kad Jūsu iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu;
- neskaidrību gadījumā Jūs varat sazināties ar kompetentās institūcijas kontaktpersonu trauksmes celšanas jautājumos,